

Dosarul nr. 2ra-1489/22
2-18095051-01-2ra-12102022

Prima instanță: Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni (jud. V. Botnaraș)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. I. Dutca, D. Băbălău, N. Budăi)

ÎNCHEIERE

21 decembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de către Elena Andronic și Igor Borfotina,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Banca Comercială „Energbank” Societate pe Acțiuni împotriva Elenei Andronic și Igor Borfotina cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată și cererea reconvențională înaintată de Igor Borfotina împotriva Băncii Comerciale „Energbank” Societate pe Acțiuni cu privire la constatarea nulității clauzelor contractuale,

împotriva deciziei din 23 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Igor Borfotina, reprezentat de avocatul Cristian Zagnat și a fost menținută hotărârea din 18 noiembrie 2021 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni,

constată:

La data de 20 iulie 2018, BC „Energbank” SA a depus cerere de chemare în judecată împotriva Elenei Andronic și Igor Borfotina cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că prin contractul de credit nr. 845-4195f din 29 decembrie 2016, a acordat Elenei Andronic un credit în sumă de 130 000 de lei, cu termenul final de rambursare la 29 decembrie 2020. În scopul asigurării executării contractului de credit, a fost încheiat cu Igor Borfotina contractul de fidejusiune nr. 845-4195f/a din 29 decembrie 2016, prrin care pârâtul s-a obligat să execute obligațiile debitorului Elena Andronic, în caz că acesta nu le va executa în mod coespunzător.

A menționat că potrivit prevederilor pct. 3.2.1-3.2.2 ale contractului de credit nr. 845-4195f din 29 decembrie 2016, debitorul și-a asumat responsabilitatea de a rambursa

în rate suma creditului primit, prin achitarea lunară a creditului conform graficului stabilit și de a achita dobânzile calculate pentru utilizarea creditului.

A susținut că începând cu luna ianuarie 2017, Elena Andronic nu-și onorează obligațiile asumate în baza contractului de credit și nu achită în termen și volum deplin creditul și dobânzile aferente, acumulând o datorie bancară în sumă de 120 989,44 de lei, constituită din împrumut - 89 581,19 lei, dobândă - 5736,62 de lei, comision pentru administrarea lunară a creditului (0,35% - pct.3.2.4.) – 940,59 lei, penalitate (0,2% - pct. 6.1) - 1331,04 lei, penalitate (0,1% - pct.6.2) - 23 400 de lei, fapt prin care a încălcat condițiile contractuale și prevederile legale privind executarea obligațiilor.

Reclamanta a notat că potrivit prevederilor pct. 3.1 și 4.1 ale contractului de fidejusiune, Igor Borfotina s-a obligat față de creditor să răspundă pentru neexecutarea de către debitor a obligațiilor pecuniare rezultate din contractul de credit nr. 845-4195f din 29 decembrie 2016.

Astfel, întru respectarea procedurii prealabile de soluționare a litigiului, la data de 11 mai 2018 a fost expediată atât în adresa debitorului, cât și a fidejursorului, cererea prealabilă nr. 13-04/1431, prin care au fost informați despre încălcarea modalității și a termenului de rambursare a creditului, totodată fiind solicitată rambursarea anticipată a sumei integrale a creditului, dobânzii aferente și a altor plăți datorate. Însă, până la moment suma datorată nu a fost achitată.

BC „Energbank” SA a invocat că, deoarece cerințele înaintate către părâți nu au fost satisfăcute în termen, a fost nevoită să declare creditul scadent anticipat și plătitibil cu toate dobânzile aferente, fapt pentru care s-a adresat în instanță cu prezenta acțiune.

A solicitat încasarea în mod solidar de la Elena Andronic și Igor Borfotina a datoriei în sumă totală de 120 989,44 de lei și a taxei de stat în mărime de 3630 de lei.

Ulterior, reprezentantul reclamantului a depus cerere de majorare a cuantumului pretențiilor din acțiune, solicitând, în baza calculelor efectuate de bancă la data de 04 februarie 2020, încasarea în mod solidar de la Elena Andronic și Igor Borfotina a datoriei în sumă totală de 162 317,43 de lei, compusă din împrumut - 89 581,19 lei, dobândă – 25 689,82 de lei, comision - 6897,66 de lei și penalități – 40 148,76 de lei, precum și încasarea taxei de stat în sumă de 4869,53 de lei (f.d. 132-133, volumul I).

La data de 15 mai 2019 Igor Borfotina a înaintat acțiune reconvențională împotriva BC „Energbank” SA cu privire la constatarea nulității clauzelor contractuale (f.d. 89-95, volumul I).

În motivarea acțiunii reconvenționale, Igor Borfotina a indicat că la încheierea contractelor de credit și de fidejusiune, clauzele contractuale nu au fost negociate, contractele fiind de adeziune. Astfel, consideră că contractele de împrumut și fidejusiune conțin un șir de clauze abuzive, fiind pasibile de a fi anulate.

A menționat că în conformitate cu pct. 3.2.6 al contractului de credit, consumatorului Elena Andronic i s-a impus să plătească comisionul în valoare de 100 de lei pentru examinarea pachetului de documente privind obținerea creditului. De asemenea, conform prevederilor pct. 3.2.3 al contractului de credit, Elenei Andronic i s-a impus să plătească Băncii comision pentru eliberare în mărime de 2% din suma indicată în punctul 1.1 din prezentul contract, în ziua acordării resurselor de creditare

de către Bancă. Astfel, luând în considerare că suma creditului a constituit 130 000 de lei, comisionul de acordare a creditului a constituit 2600 de lei.

A invocat că BC „Energbank” SA nu a explicat în mod clar și cert necesitatea achitării unui comision de acordare în cuantum de 2600 de lei, ceea ce a împovărat financiar debitorul cu surplus de 2% din suma totală a creditului.

Totodată, a notat că potrivit pct. 3.2.4 al contractului ce credit, debitorului și eventual fidejuserului li s-a impus obligația să plătească comisionul lunar pentru administrarea creditului în mărime de 0,35 % din sold. Comisionul se achită lunar, împreună cu plățile lunare programate. Astfel, conform graficului de rambursare, indicat în anexa nr. 1 a contractului de credit, suma totală a comisionului de administrare pentru întreg termen al contractului, constituie suma de 12 515,94 de lei. Prin urmare, pentru întreaga perioadă a contractului, comisionul de administrare reprezintă 9,6276% din suma creditului acordat.

Igor Borfotina consideră că, clauza contractuală cu privire la comisionul de administrare inserată în pct. 3.2.4 al contractului de credit, urmează a fi declarată nulă și abuzivă în coraport cu drepturile consumatorului, comisionul practic nefiind definit în contract, la fel ca și sensul și necesitatea lui, care însă este vădită și constă în dorința BC „Energbank” SA de a mări artificial rata dobânzii împrumutului prin impunerea unor comisioane exagerate, inutile și care nu sunt negociate cu debitorii.

A mai indicat că potrivit pct. 3.2.2 al contractului de credit, până la 31 decembrie 2019 rata anuală a dobânzii aferente creditului constituie 15%, însă, dobânda anuală efectivă DAE constituie 21,63%, semnificativ mai mare decât rata dobânzii anuale declarate. Această prevedere contractuală reflectă în modul cel mai clar suma tuturor costurilor suplimentare, artificiale și abuzive impuse de BC „Energbank” SA, care încalcă grav drepturile debitorilor.

A solicitat declararea ca fiind abuzive și nule a clauzelor contractuale cu privire la comisionul de administrare, comisionul de acordare și clauzele penale, indicate în pct. 3.2.3, 3.2.4, 6.1 și 6.2 ale contractului de împrumut nr. 845-4195f din 29 decembrie 2016.

Prin hotărârea din 18 noiembrie 2021 a Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni a fost admisă acțiunea inițială depusă de BC „Energbank” SA și a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea reconvențională înaintată de Igor Borfotina. S-a încasat, în mod solidar, din contul Elenei Andronic și al lui Igor Borfotina datoria în sumă de 89 581,19 lei, dobândă în sumă de 25689,82 de lei, comision în sumă de 6897,66 de lei, penalități în sumă de 40 148,76 de lei, în total 162 317,43 de lei și taxa de stat achitată la depunerea cererii de chemare în judecată în sumă de 4869,52 de lei.

La data de 10 decembrie 2021 Igor Borfotina, reprezentat de avocatul Cristian Zagnat, a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii din 18 noiembrie 2021 a Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni și emiterea unei hotărâri noi, prin care acțiunea inițială să fie respinsă, iar acțiunea reconvențională să fie admisă.

Prin decizia din 23 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Igor Borfotina, reprezentat de avocatul Cristian Zagnat și a fost menținută

hotărârea din 18 noiembrie 2021 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni.

Pentru a decide astfel, Curtea de Apel Chișinău a reținut că instanța de fond întemeiat a admis acțiunea inițială și a hotărât încasarea datoriei formate în baza contractului de credit din contul debitorului și al fidejursorului, în contractul de fidejusiune fiind stabilit expres că Igor Borfotina își asumă necondiționat și irevocabil răspunderea solidară cu Elena Andronic pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a tuturor obligațiilor prevăzute în contractul de credit din 29 decembrie 2016.

De asemenea, instanța de fond în mod just a respins acțiunea reconvențională, or, la încheierea contractelor, părțile au fost de acord cu clauzele din acestea și o perioadă de timp au achitat datoria față de bancă, fără a invoca ilegalități. Abia după depunerea acțiunii în instanța de judecată de către BC „Energbank” SA, Igor Borfotina a invocat dezacordul cu clauzele inserate în contractul de credit, după mai bine de 4 ani de la semnarea acestuia.

Curtea de Apel Chișinău a menționat că, contractele de adeziune sunt contractele în care clauzele sunt per formulate de una din părți, iar cealaltă parte doar poate să accepte încheierea contractului în condițiile impuse sau să renunțe la încheierea contractului, fapt ce nu poate fi imputat și în speță, deoarece pînă la încheierea contractului de credit, debitorul Elena Andronic a luat cunoștință și a primit informația precontractuală aferentă creditului, care i-a fost pusă la dispoziție de către bancă înainte de a beneficia de creditul solicitat, pe care a consultat-o și a negociat-o, declarând că este întru totul de acord cu prevederile contractuale, fapt confirmat prin semnătura acesteia pe cererea de acordare a creditului și declarația din 20 decembrie 2016.

Instanța de apel a apreciat critic afirmațiile apelantului cu privire la încasarea penalităților, or, prin contractele încheiate, debitorii s-au obligat să ramburseze creditul în sumă de 130 000 de lei, lunar, în termen de 48 de luni, însă, pînă la moment datoria la credit nu a fost stinsă.

Curtea de Apel Chișinău a conchis că, clauzele contractuale contestate nu prejudiciază disproporționat, contrar principiilor bunei-credințe, cealaltă parte a contractului, la caz Igor Borfotina, nefiind stabilit caracterul abuziv și inechitabil al acestora.

La data de 25 august 2022 Elena Andronic și Igor Borfotina au declarat recurs împotriva deciziei din 23 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acțiunea inițială să fie respinsă integral, iar acțiunea reconvențională să fie admisă, cu încasarea din contul BC „Energbank” SA a cheltuielilor de judecată.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de fond incorect a aplicat prevederile Codului civil modernizat, cu modificările din 01 martie 2019, iar instanța de apel nu a sancționat această încălcare.

Recurenții au menționat că, deși instanța de apel a concluzionat că prezentei spețe îi sunt aplicabile prevederile vechi ale Codului civil, totuși, nu a casat hotărârea instanțe de fond și a menținut-o.

Au remarcat că instanțele ierarhic inferioare nu au examinat și apreciat Actul de constatare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii nr. 08 din 21 februarie 2020, întocmit de Agenția pentru protecția consumatorului și supravegherea pieței, prin care s-a constatat că contractul de credit conține clauze abuzive.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 23 iunie 2022.

Materialele cauzei atestă că la 13 iulie 2022, decizia motivată a instanței de apel a fost expediată la în adresa participanților la proces (f.d. 247, volumul I), însă, lipsesc date cu privire la recepționarea acesteia.

Astfel, recursul, declarat la 25 august 2022, este în termen.

La 12 octombrie 2022, copia recursului a fost expediată în adresa BC „Energbank” SA, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 13, volumul II).

Prin referința depusă la 18 noiembrie 2022, BC „Energbank” SA a solicitat declararea recursului ca inadmisibil.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Igor Borfotina nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Rebai și alții contra Franței, 25 februarie 1995), pe când în recursul declarat de Igor Borfotina, asemenea aspecte nu se regăsesc.

În privința Elenei Andronic, care la fel a semnat cererea de recurs, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că aceasta nu este în drept să-l declare, din următoarele considerente.

Conform art. 433 lit. c) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare.

În conformitate cu art. 429 alin. (5) din Codul de procedură civilă, nu pot fi atacate cu recurs hotărârile în a căror privință persoanele indicate la art. 430 nu au folosit calea apelului prevăzută de lege.

Iar potrivit art. 430 din Codul de procedură civilă, sunt în drept să declare recurs: a) părțile și alți participanți la proces; b) martorul, expertul, specialistul, interpretul și reprezentantul, cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată ce li se cuvine.

Din suportul prezent la actele cauzei se atestă faptul că Elena Andronic nu și-a

exercitat dreptul de apel în privința hotărârii din 18 noiembrie 2021 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni, care a fost menținută fără modificări prin decizia din 23 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, contestată cu recurs.

Prin urmare, Elena Andronic nu-și poate exercita dreptul legal de a ataca în ordine de recurs decizia din 23 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, or, anterior aceasta nu a folosit calea de atac în ordine de apel a hotărârii primei instanțe.

Astfel, Elena Andronic, în mod deliberativ, refuzând să-și valorifice dreptul de atac cu apel a hotărârii primei instanțe, a pierdut în consecință dreptul de a ataca cu recurs decizia instanței de apel.

În susținerea opiniei enunțate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție invocă și decizia Curții Europene a Drepturilor Omului speța Manuel da Silva Reis contra Portugaliei din 11 ianuarie 2005, prin care un capăt de plângere a fost declarat inadmisibil ca urmare a neepuizării căilor interne de atac și anume, neexercitarea de către reclamânți din culpa lor a căii de atac apelul.

Din considerentele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Elena Andronic și Igor Borfotina, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), 433 lit. a), c) și 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursul declarat de Elena Andronic și Igor Borfotina se consideră inadmisibil.
Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecătorii

Victor Burduh

Mariana Pitic